

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1

ISSN 0771-5277

Periode: juli – augustus – september 2008

Erkenningsnr. P209674

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschot (Amsterdam), W. O. De Prins (Leefdaal).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium).

e-mail: willy.de.prins@telenet.be.

Jaargang 36, nummer 3

1 september 2008

Bijdrage tot een betere kennis van de verspreiding van onze inheemse bladsprietkevers (Coleoptera: Scarabaeoidea)

Willy Troukens

Abstract. Contribution to a better knowledge of the distribution of Belgian Scarabaeoidea (Coleoptera)

The author lists several localities of 38 species of Scarabaeoidea from various regions in Belgium.

Résumé. Contribution à une meilleure connaissance de la distribution en Belgique des Scarabaeoidea (Coleoptera)

L'auteur donne une liste des localités de 38 espèces de Scarabaeoidea dans différentes régions de Belgique.

Key words: Belgium – Faunistics – Scarabaeoidea – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Als reactie op de publicatie van het artikel "Bladsprietkevers aan de westrand van Brussel" (Troukens 2007) werden mij tientallen exemplaren van Scarabaeoidea getoond door niet minder dan 20 occasionele of doorwinterde keverliefhebbers. In het totaal gaat het hier om een massa ongepubliceerde gegevens van 38 soorten. Ze vormen interessant bronnenmateriaal voor het opstellen van verspreidingskaartjes. Aan de onderstaande lijst werden ook eigen waarnemingen toegevoegd, vooral van buiten mijn traditioneel studiegebied. De determinaties gebeurden met de beschrijvingen van Bunalski (1999), Costessèque (2005), Kuhnt (1911), Janssens (1960) en Machatschke (1969). Voor de nomenclatuur werd de naamgeving gevolgd van Fauna Europaea (Alonso-Zarazaga 2007), afwijkende namen tussen haakjes volgens Bunalski (1999). Provincienamen worden als volgt afgekort: AN = Antwerpen, BR =

Brabant, HA = Henegouwen, LI = Limburg, LG = Luik, LX = Luxemburg, NA = Namen, OV = Oost-Vlaanderen en WV = West-Vlaanderen.

1. *Platycerus caraboides* (Linnaeus, 1758) (fig. 1): Bosvoorde (BR), ?.VI.1940, 1 ex.; Hoeilaart (BR), 05.IV.1954, 3 ex. te Groenendaal in het Zoniënwood, leg. R. Guinez.

2. *Dorcus parallelipedus* (Linnaeus, 1758): Vorst-Brussel (BR), 16.X.1952, 1 ex.; 06.V.1960, 1 ex.; 10.VII.1996, 2 ex.; 08.V.2006, 4 ex.; 16.VII.2007, 1♂ in het Dudenpark, telkens in vermolmd beukenstam; Liège-Guillemin (LG), 04.IV.1956, 2 ex., leg. R. Guinez; Halle (BR), 15.VIII.1981, 1 ex. in het Hallerbos, leg. B. Marcelis.

3. *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758): Brussel (BR), 16.VIII.1949, 1♂ en 1♀ in het Terkamerenbos, leg. R. Guinez.

4. *Sinodendron cylindricum* (Linnaeus, 1758): Sint-Truiden (BR), 17.IV.1974, 1♂ en 1♀, leg. H. Raemdonck.

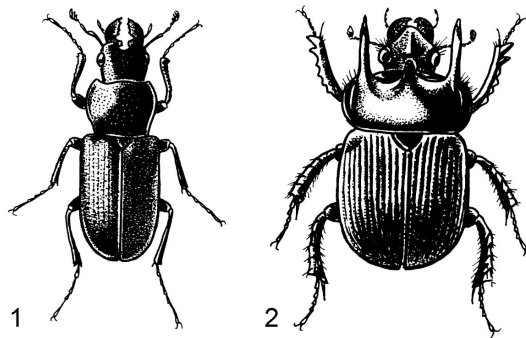

Fig. 1. *Platycerus caraboides* (Linnaeus, 1758). A. Janssens (1960: 90) ving deze soort herhaaldelijk in mei 1925 en juni 1942 in het Zoniënwood, vliegend in de zonneschijn.

Fig. 2. *Typhaeus typhoeus* (Linnaeus, 1758). Tijdens de zachte winter 2006–2007 was deze mestkever te Tervuren (BR) actief van oktober tot februari. Normaal ligt zijn activiteitsperiode in de lente (Keer 1930: 1261).

5. *Trox scaber* (Linnaeus, 1767): Belvaux (NA), 19.V.1989, 1 ex.; Wachtbeke (OV), 12.V.1998, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Vorst-Brussel (BR), 07.V.2005, 1 ex. in lichtval, leg. R. Guinez.

6. *Anoplotrupes stercorosus* (Scriba, 1791): Bohan-sur-Semois (LX), 11.VII.1972, 2 ex., leg. R. Guinez; La Roche (LX), ?.IX.1973, 1 ex., Sint-Pieters-Leeuw (BR), 26.III.1989, 2 ex.; Herbeumont (LX), 23.VII.1989, 1 ex.; Halle (BR), 29.IX.1996, 2 ex.; Virelles (HA), 23.VII.2000, 2 ex.; Elsenborn (LG), 25.VII.2004, 1 ex.; Thy-le-Château (NA), 15.VII.2005, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Halle (BR), 04.X.1981, 1 ex. in het Hallerbos, leg. S. Geerts; Habay-la-Neuve (LX), 08.X.1995, 1 ex., leg. S. Lintermans; Transinne (LX), 22.VI.1997, 1 ex., leg. B. Misonne; Libin (LX), 10.VII.1999, 1 ex.; Chèvetogne

(NA), 17.IX.2005, 1 ex., leg. D. Bouffieux; Couvin (NA), 29.VIII.1999, 1 ex. in bos, leg. L. Van Lancker; Halle (BR), 07.V.2000, 1 ex. in het Hallerbos, leg. A.-G. Zalinski; Chardeneux (NA), 02.V.2005, 1 ex. op Ardeense veldweg, leg. M. Pelast; Sint-Geneius-Rode (BR), 1 ex. in het Zoniënwood onder stronk; Hoeilaart (BR), 15.IX.2005, 5 ex. in het Zoniënwood; Halle (BR), 17.VIII.2007, 30 ex. op de paden in het Hallerbos, leg. W. Troukens.

7. *Sericotrupes niger* (Marshall, 1802) (*Geotrupes*): Bredene (WV), 01.XI.1978, 1 ex., leg. E. De Smedt; Wenduine (WV), 17.VIII.1984, 1 ex. 's avonds rondvliegend boven menselijke uitwerpselen in de zeeduinen, leg. W. Troukens.

8. *Geotrupes puncticollis* Malinowsky, 1811 (*spiniger* Marshall, 1802): Bohan-sur-Semois (LX), 12.VIII.1962, 1 ex.; Vorst-Brussel (BR), 16.X.1992, 2 ex., leg. R. Guinez; Hamme (OV), ?IX.1985, 1 ex.; Ganshoren (BR), 13.XII.2006, 1 ex., leg. H. Raemdonck.

9. *Typhaeus typhoeus* (Linnaeus, 1758) (*Typhoeus*) (fig. 2): Bosvoorde (BR), 08.V.1943, 1♀, leg. R. Guinez; Koersel (LI), ?II.1975, 2 ex.; Houthalen (LI), 17.V.1998, 1♀ in de Haagdoornheide, leg. H. Raemdonck; Poppel (AN), 23.V.1986, 1♂ op konijnenkeutels; Tervuren (BR), 15.X.2006, 15 ex. in lichtval; 06.XII.2006, 4 ex. in lichtval; 07.I.2007, 8 ex. in lichtval; 02.II.2007, 3 ex. in lichtval, leg. B. Misonne; Merchtem (BR), 15.VI.1999, 1 ex. op licht, leg. H. Willoex; Ottignies (BR), 11.III.2001, 1♀ op voetpad, leg. J. Kestemont.

10. *Onthophagus coenobita* (Herbst, 1783): Bosvoorde (BR), 21.VI.1944, 1 ex.; Vorst-Brussel (BR), 30.VII.1995, 1 ex.; 30.IV.1997, 1 ex.; Beersel (BR), 24.IV.1998, 2 ex., leg. R. Guinez; Hamme (OV), 06.VI.1990, 1 ex., leg. H. Raemdonck.

11. *Onthophagus fracticornis* (Preyßler, 1790): Bosvoorde (BR), 29.IV.1950, 2 ex., leg. R. Guinez.

12. *Onthophagus ovatus* (Linnaeus, 1767): Sint-Pieters-Woluwe (BR), 08.VII.1950, 2 ex., leg. R. Guinez.

13. *Aegialia arenaria* (Fabricius, 1787): Wenduine (WV), 03.VII.1981, 3 ex. in mul zand op het strand; Knokke (WV), 30.V.2000, 3 ex. in Het Zwin, leg. W. Troukens.

14. *Acrossus rufipes* (Linnaeus, 1758) (*Aphodius*): Spa (LG), 20.VII.1992, 5 ex., leg. H. Raemdonck; Vorst-Brussel (BR), 09.VII.1998, 1 ex., leg. R. Guinez; Sint-Genesius-Rode (BR), 13.IX.2007, 2 ex. in het Zoniënwood op paardenmest, leg. W. Troukens.

15. *Agrilinus rufus* (Moll, 1782) (*Aphodius*): Wenduine (WV), 06.VIII.1988, 1 ex.; 27.VIII.1988, 2 ex., leg. W. Troukens.

16. *Aphodius fimetarius* (Linnaeus, 1758): Beersel (BR), 08.V.1960, 1 ex.; 24.IV.1998, 3 ex.; Grez-Doiceau (BR), 15.V.2005, leg. R. Guinez; Jette (BR), 27.VIII.1988, 1 ex.; Daverdisse (LX), 12.IV.2007, 2 ex., leg. H. Raemdonck.

17. *Aphodius foetidus* (Herbst, 1783): Knokke (WV), 30.V.2000, 1 ex. in Het Zwin, leg. W. Troukens.

18. *Chilothorax distinctus* (O. F. Müller, 1776) (*Aphodius*): Knokke (WV), 04.VI.1999, 1 ex. in Het Zwin; Wenduine (WV), 04.XI.1999, 2 ex. op een dode rat aan het strand, leg. W. Troukens.

19. *Calamosternus granarius* (Linnaeus, 1767) (*Aphodius*): Beersel (BR), 24.IV.1998, 3 ex., leg. R. Guinez; Huizingen (BR), 20.IV.2006, 1 ex. naast grasperk, leg. W. Troukens.

20. *Liothorax plagiatus* (Linnaeus, 1767) (*Aphodius*): Knokke (WV), 04.VI.1982, 1 ex. in Het Zwin, leg. W. Troukens.

21. *Melinopterus prodromus* (Brahm, 1790) (*Aphodius*): Vorst-Brussel (BR), 08.V.1960, 1 ex.; Beersel (BR), 24.IV.1998, 1 ex., leg. R. Guinez; Jette (BR), ?IX.1977, 1 ex.; Sint-Pieters-Woluwe (BR), 26.III.1989, 2 ex.; Bever (BR), 29.IV.1990, 1 ex.; Perk (BR), 11.IV.1991, 3 ex.; Daverdisse (LX), 12.IV.2007, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Dourbes (NA), 31.V.1981, 1 ex., leg. V. Waelkens; Wenduine (WV), 04.XI.1999, 1 ex. op een dode rat aan het strand, leg. W. Troukens.

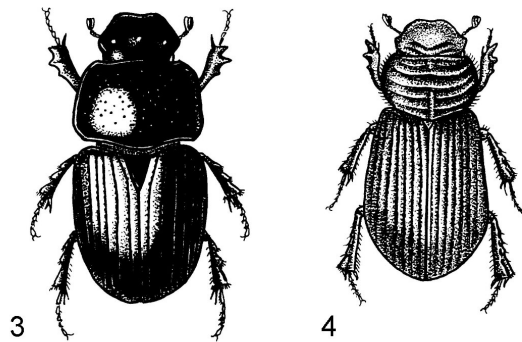

Fig. 3. *Teuchestes fossor* (Linnaeus, 1758). Deze soort behoort tot de grotere dwergmestkevers. Hij onderscheidt zich van de even grote *Acrossus rufipes* door het grote scutellum.

Fig. 4. *Psammodyus asper* (Fabricius, 1794). Dit kevertje heeft een voorliefde voor kustduinen en andere zandgebieden. Men kan hem in mei en juni vinden onder stenen en plantenafval (Janssens 1960: 138–140).

22. *Nimbus contaminatus* (Herbst, 1783) (*Aphodius*): Hamme (OV), 01.X.2004, 1 ex., leg. H. Raemdonck.

23. *Teuchestes fossor* (Linnaeus, 1758) (*Aphodius*) (fig. 3): Oudergem (BR), ?VI.1940, 1 ex., leg. R. Guinez; Kapellen (AN), 07.V.2007, 1 ex., leg. Steven De Tré.

24. *Psammodyus asper* (Fabricius, 1775 (fig. 4): Hamme (OV), 29.VI.1991, 1 ex. op licht, leg. H. Raemdonck.

25. *Melolontha hippocastani* Fabricius, 1801: Wenduine (WV), 08.V.1995, 1♂ op licht; 15.V.20045, 2♂ in lichtval, leg. A. De Turck.

26. *Melolontha melolontha* (Linnaeus, 1758): Hamme (OV), ?.VI.1985, 1♂; Herzele (OV), 06.V.1988, 1♂; Brussel (BR), 28.V.2003, 1♂ nabij het Zuidstation; Wambeek (BR), 04.V.1994, 1♂; Hoeilaart (BR), 02.V.2005, 1♀; Redu (LX), 17.V.2005, 1♂; Laken (BR), 04.V.2006, 1♀, leg. H. Raemdonck; Braine-l'Alleud (BR), 10.VI.2006, 1♂ op MLL, leg. W. Troukens.

27. *Polyphylla fullo* (Linnaeus, 1758): Wenduine (WV), 20.VII.1987, ca. 20 ex. kropen omstreeks 20 uur in een duinkom uit gaten in het zand; sommige werden belaagd door agressieve mieren, leg. A. De Turck; Westende (WV), 09.VII.2006, 1♂, leg. H. Raemdonck.

28. *Amphimallon solstitiale* (Linnaeus, 1758): Evere (BR), 12.VII.1975, 10 ex. bij valavond zwermend rond kaarspopulier (*Populus nigra* var. *italica*), leg. W. Troukens; Houthalen (LI), ?.VII.1985, 2 ex.; Ganshoren (BR), 16.VII.1991, 1 ex.; 14.VII.2005, 1 ex.; Jette (BR), 10.VII.2005, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Vorst-Brussel (BR), 29.VI.2005, 1 ex. in lichtval op terras van een 10de verdieping, leg. R. Guinez.

29. *Serica brunnea* (Linnaeus, 1758): Wenduine (WV), 15.VIII.1984, 1♀, leg. W. Troukens; Jette (BR), 29.VII.1988, 1 ex.; Sinaai-Waas (OV), 20.VI.1995, 1 ex., leg. H. Raemdonck.

30. *Hoplia philanthus* (Fuesslin, 1775): Robertville (LX), ?.VII.1991, 2 ex.; Sinaai-Waas (OV), 11.VI.1995, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Vorst-Brussel (BR), 20.VI.2006, 1 ex., leg. R. Guinez.

31. *Anomala dubia* (Scopoli, 1763): Oudergem (BR), 10.VII.1936, 2 ex. in het Zoniënwood; Bohan-sur-Semois (LX), 11.VII.1965, 1 ex.; Averbode (BR), 20.VII.1996, 1 ex.; Westende (WV), 17.VIII.2004, 1 ex., leg. R. Guinez; Wenduine (WV), 05.VII.1981, 2 ex. in de zeeduinen; 20.VII.1981, 1 ex., leg. N. Sengier; Middelkerke (WV), ?.VI.1984; Bredene (WV), 15.VII.2002, 1 ex. in de duinen, leg. H. Raemdonck; Knokke (WV), 12.VII.2002, 2 ex. in Het Zwin, leg. W. Troukens.

32. *Phyllopertha horticola* (Linnaeus, 1758): Wenduine (WV), 28.VI.1985, 1♀, leg. A. De Turck; 17.V.2002, 1 ex. op de zeedijk, leg. W. Troukens; Nethen (BR), 10.VI.2006, 2 ex. leg. R. Guinez.

33. *Oryctes nasicornis* (Linnaeus, 1758): Houthalen (LI), 08.VII.1960, 1♂; Vorst-Brussel (BR), 10.VI.1980, 1♂ en 1♀; 08.VI.2000, 1♂, leg. R. Guinez.

34. *Valgus hemipterus* (Linnaeus, 1758): Lanaye (LG), 05.VI.1995, 1♀, leg. B. Vanholder; Vorst-Brussel (BR), 12.V.1997, 1 ex., leg. R. Guinez; Sinaai-Waas (OV), 15.V.1997, 1♂, leg. H. Raemdonck.

35. *Gnorimus nobilis* (Linnaeus, 1758): Bosvoorde (BR), ?.VI.1940, 1 ex. in het Zoniënwood, leg. R. Guinez.

36. *Trichius fasciatus* (Linnaeus, 1758): Willerzie (NA), 04.VII.1987, 2 ex., leg. M. Schmets; La-Roche-en-Ardenne (LX), ?.VII.1994, 1 ex., leg. H. Raemdonck.

37. *Trichius zonatus* Germar, 1829: Sint-Kruis-Brugge (WV), 25.VII.1988, 1 ex.; Jette (BR), 27.VIII.1988, 1 ex.; 31.VII.1995, 1 ex.; Herzele (OV), 17.VI.1990, 1 ex.; Hamme (OV), 02.VII.2000, 1 ex.; Brussel (BR), 27.VII.2004, 1 ex.; Grimbergen (BR), 10.VI.2007, 1 ex., leg. H. Raemdonck; Averbode (BR),

18.VI.2000, 2 ex., Bohan-sur-Semois (LX), 10.VIII.2000, 1 ex.; 14.VIII.2000, 1 ex., leg. R. Guinez.

38. *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761): Wavreille (NA), 11.VI.1984, 1 ex., leg. M. Schmets; Han-sur-Lesse (NA), 06.VII.1995, 1 ex.; Belvaux (NA), 14.VII.1996, 1 ex., leg. B. Vanholder; Bosvoorde (BR), 09.VIII.1944, 3 ex. in het Zoniënwood; Vorst-Brussel (BR), 10.VIII.2000, 2 ex., leg. R. Guinez.

Dankwoord

Dit overzichtartikel kwam tot stand met de zeer gewaardeerde medewerking van de volgende personen: Danielle Bouffioux (Sint-Jans-Molenbeek), Erik De Smedt (Dilbeek), Steven De Tré (Denderleeuw), Aubin De Turck (Wenduine), Steven Geerts (Mechelen), Jonas Kestemont (Dilbeek), Sofie Lintermans (Dilbeek), Bart Marcelis (Halle), Bernard Misonne (Tervuren), Michel Pelast (Sint-Jans-Molenbeek), Michel Schmets (Remersdaal), Nicole Sengier (Anderlecht), Bart Vanholder (Haaltert), Leon Van Lancker (Dilbeek), Veronique Waelkens (Dilbeek), Hugo Willocx (Merchtem) en Anne-Gaëlle Zalinski (Itterbeek). Een speciaal woordje van dank wil ik richten aan Remi Guinez (Vorst-Brussel) en Hugo Raemdonck (Jette) die mij in vertrouwen hun uitgebreide kevercollecties ter beschikking stelden, evenals de mensen van het Departement Entomologie van het K.B.I.N. te Brussel, met name Alain Drumont en Wouter Dekoninck, voor hun welwillende hulp bij het raadplegen van de museumcollecties.

Bibliografie

- Alonso-Zarazaga, M. A. 2007. *Fauna Europaea, Coleoptera, Scarabaeoidea*. — www.faunaeur.org. Version 103.
- Bunalski, M. 1999. *Die Blatthornkäfer Mitteleuropas*. — Slamka, F., Bratislava.
- Costessèque, R. 2005. Les *Aphodius* de France. Une clef de détermination. — Magellanes, Andréy.
- Janssens, A. 1960. *Faune de Belgique. Insectes. Coléoptères Lamellicornes*. — Patrimoine de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Bruxelles.
- Kuhnt, P. 1911. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Käfer Deutschlands*. — E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart.
- Machatschke, J. W. 1969. Lamellicornia. — In: Freude, Harde & Lohse (eds.) *Die Käfer Mitteleuropas*, Band 8. — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Troukens, W. 2007. Bladspruitkevers aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Scarabaeoidea). — *Phegea* **35**(4): 147–159.
-